

บทที่ 4

การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่องการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน : กรณีศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์ มะพร้าวผลอ่อนของ ตำบลเกาะเต่า อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา โดยการศึกษาศึกษาภาพปัญหาและความต้องการในการแปรรูปมะพร้าวผลอ่อน ของกลุ่มแปรรูปน้ำมะพร้าวผลอ่อน และกลุ่มแปรรูปผลผลิตมะพร้าวผลอ่อนและศึกษาแนวทางเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์มะพร้าวผลอ่อนเป็นวิสาหกิจชุมชนของตำบลเกาะเต่า อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยวิเคราะห์เชิงคุณภาพร่วมกับเชิงปริมาณ มีรายละเอียดและขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. สักยภาพ ปัญหา และความต้องการในการแปรรูปมะพร้าวผลอ่อนของกลุ่มแปรรูปน้ำมะพร้าวผลอ่อน และกลุ่มแปรรูปผลผลิตมะพร้าวผลอ่อน ตำบลเกาะเต่า อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

1.1 สภาพทั่วไปของตำบลเกาะเต่า อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

สมัยก่อนมีดินเต่าอยู่เป็นจำนวนมาก และอยู่รวมกันเป็นเกาะ ๆ จนมีชาวอิสลามกลุ่มหนึ่งเข้ามาตั้งถิ่นฐาน (ปัจจุบันเป็นหมู่ที่ 6) มีอาชีพทางการเกษตรเป็นหลัก ต่อมา มีประชากรอพยพเข้ามาอยู่เป็นกลุ่ม ๆ ทั่วทั้งตำบล และได้ตั้งชื่อถิ่นที่อยู่ว่า “บ้านเกาะเต่า” และพัฒนามาเป็นตำบลเกาะเต่า ในปัจจุบันนี้ ตำบลเกาะเต่า ตั้งอยู่ในพื้นที่ด้านใต้ของอำเภอเมืองสงขลา และติดริมฝั่งทะเล ด้านอ่าวไทย ห่างจากตัวอำเภอเมืองเป็นระยะทางประมาณ 14 กิโลเมตร ขนาดพื้นที่ประมาณ 28.59 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 17,871 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	จดตำบลเขารูปช้าง	อำเภอเมืองสงขลา
ทิศใต้	จดตำบลทุ่งหวัง	อำเภอเมืองสงขลา
ทิศตะวันออก	จดทะเลฝั่งอ่าวไทย	อำเภอเมืองสงขลา
ทิศตะวันตก	จดตำบลพะวง	อำเภอเมืองสงขลา

1.1.1 ลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศ

ภูมิประเทศเป็นพื้นที่ราบและลอนลูกคลื่น มีภูเขาทางด้านตะวันตกเฉียงเหนือของตำบล มีความสูงจากระดับน้ำทะเล เฉลี่ย 217 เมตร แล้วค่อยลาดต่ำลงทางด้านตะวันออก

ซึ่งเป็น พื้นที่ลอนลูกคลื่นสั้นทราย สลับกับพื้นที่ราบ อันเกิดจากตะกอนที่น้ำพัดพาทับถมปรากฏ เป็นพื้นที่ลุ่มและหนองน้ำทั่วไปขนานไปกับฝั่งทะเล

ภูมิอากาศทั่วไป มีลักษณะร้อนชื้นสลับกันไปตามฤดูกาล โดยมีอุณหภูมิเฉลี่ย ระหว่าง 28.0-28.7 องศาเซลเซียส และมีความชื้นสูงสุดในเดือนพฤศจิกายน ประมาณร้อยละ 84.0 ต่ำสุด ในเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนมีนาคม ประมาณร้อยละ 76.0 มีความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยตลอดปี 79.0 ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยรวมตลอดปี 2,980 มิลลิเมตร

1.1.2 ทรัพยากรชุมชน

แหล่งน้ำ

พื้นที่ทางการเกษตรส่วนใหญ่ เป็นเขตพื้นที่การเกษตร อาศัยน้ำฝน แหล่งน้ำ ธรรมชาติ และจากชุมชนเอง เช่น สระน้ำ บ่อบาดาล บ่อน้ำตื้น และมีคลอง 3 สาย ดังนี้ คลองแหลม เกียน คลองบ้านด่าน คลองสามกอง

ลักษณะดิน

ตำบลเกาะแก้วมีลักษณะดิน ประกอบด้วยหลายชุดดินถึง 15 กลุ่มชุดดิน โดยสภาพพื้นที่ที่เป็นลุ่มมีเนื้อที่มากที่สุดอยู่ในกลุ่มชุดดิน ที่ 6 และ 14 และในสภาพพื้นที่ดอน มีเนื้อที่มากที่สุดอยู่ในกลุ่มชุดดินที่ 62 39 และ 43 หากแยกตามลักษณะพื้นที่จำแนกออกเป็น ลักษณะพื้นที่ดังนี้

- 1) พื้นที่ลุ่ม (ดินนา) เป็นดินเหนียวเกิดจากตะกอนลำนน้ำเก่า การระบายน้ำเร็ว ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัด
- 2) พื้นที่ลุ่มต่ำชายทะเล เป็นดินร่วนหรือดินเหนียว มีชั้นดินเลนของตะกอน น้ำทะเลและมีสารประกอบกำมะถันมาก ในช่วงความลึกกว่า 100 เซนติเมตร เป็นพื้นที่พรุ
- 3) พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน มีความลาดชันมากกว่า ร้อยละ 35 มีชั้นดินตื้นถึงลึก มากหรืออาจมีหินโผล่
- 4) พื้นที่ลูกคลื่นลอนลาด เป็นดินร่วนปนทรายลึกมาก การระบายน้ำดี ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดแก่
- 5) พื้นที่สันทรายชายทะเล เป็นดินทรายจัดที่มีชั้นดานอินทรีย์ในบางพื้นที่ ปฏิกริยาดินเป็นกรด ถึงเป็นกรดปานกลาง

1.1.3 สภาพผลผลิตทางการเกษตร

โครงสร้างการผลิตทางการเกษตรของเกษตรกร เน้นหนักการผลิตพืชเป็นหลัก เรียงตามลำดับพื้นที่ ได้แก่ ข้าว ยางพารา ไม้ผล และพืชผัก โดยมีการผลิตทางด้านปศุสัตว์

ในลักษณะเป็นอาชีพเสริม ได้แก่ โคเนื้อและสัตว์ปีก หากมองสภาพการผลิตตามฤดูกาล นอกจากกิจกรรมที่เกษตรกรผลิตตามปกติ คือ ยางพารา ข้าว ไม้ผล และสัตว์เลี้ยงแล้วในช่วงฤดูกาลหลังการทํานาและเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้ว เกษตรกรจะปลูกพืชได้โดยสภาพการผลิตทางการเกษตรของแต่ละกิจกรรมสรุปได้ดังนี้

1. ข้าว พื้นที่ปลูก 4,426 ไร่ พันธุ์ที่ใช้ปลูกพันธุ์พื้นเมือง ผลผลิตข้าวประมาณ ร้อยละ 80 จะใช้บริโภคในครัวเรือนและเลี้ยงสัตว์ในครัวเรือนอีกร้อยละ 20 จะจำหน่ายในรูปของข้าวเปลือกและข้าวสาร
2. ยางพารา พื้นที่ปลูก 2,704 ไร่ เป็นพันธุ์พื้นเมืองร้อยละ 20 พันธุ์ที่ดี คือ พันธุ์ RRIM 600, ร้อยละ 80 ผลผลิตเฉลี่ย 180 กิโลกรัม / ไร่ และมีต้นทุนการผลิต ประมาณ 2,100 - 2,500 บาท / ไร่ จำหน่ายในรูปน้ำยางข้น อีก ร้อยละ 35 จำหน่ายในรูปยางแผ่น
3. ไม้ผล - ไม้ยืนต้นมะพร้าวเป็นไม้ผลที่ปลูกมากที่สุดโดยเฉพาะมะพร้าวผลอ่อน หรือมะพร้าวน้ำหอม มีพื้นที่ปลูกประมาณ 860 ไร่ ลักษณะการปลูกเป็นแปลงเดียวกันขนาด 1 ไร่ ขึ้นไป ประมาณร้อยละ 45 ของพื้นที่ปลูกอีกร้อยละ 55 เป็นลักษณะการปลูกตามหัวไร่ปลายนา บริเวณที่อยู่อาศัย และปลูกแซมในพืชอื่น ผลผลิตประมาณ 130-160 ผล / ต้น ต้นทุนการผลิตในปีแรก ประมาณ 3,000-4,000 บาท / ไร่

1.1.4 เศรษฐกิจของชุมชน

รายได้หลักของครัวเรือนเกษตรกร มาจากการทำสวนยาง และไม้ผลประมาณ ร้อยละ 80 อีกร้อยละ 20 เป็นรายได้จากการเลี้ยงสัตว์และปลูกพืชผักพืชไร่ ประเมินรายได้เฉลี่ย 60,000 บาท / ครัวเรือน / ปี ปัจจุบันเกษตรกรมีการรวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมอาชีพเสริม เช่น กลุ่มแม่บ้านกลุ่มรับซื้อน้ำยาง กลุ่มเลี้ยงโค ฯลฯ ซึ่งเป็นรายได้เสริม และเพิ่มความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจของชุมชน ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา มีศักยภาพ และความพร้อมในทุก ๆ ด้าน เช่น ทรัพยากรชุมชน เศรษฐกิจชุมชน องค์กรชุมชน ทำให้ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา สามารถที่จะพัฒนาต่อไปในอนาคตได้

1.2 ศักยภาพของกลุ่มแปรรูปน้ำมะพร้าวผลอ่อนและกลุ่มแปรรูปผลผลิตมะพร้าวผลอ่อน และชุมชนเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

1.2.1 ศักยภาพของกลุ่ม

- 1) ความสามารถในการร่วมทุน มีการระดมทุนจากสมาชิกสมทบทุนจากภายนอกเพื่อเป็นกองทุนหมุนเวียนในการพัฒนาการเกษตรของกลุ่มองค์กร เช่น จากสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิต กลุ่มยาง กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์

2) ความร่วมมือ สมาชิกของกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน มีลักษณะการเชื่อมโยงกับหน่วยราชการและหน่วยงานสนับสนุนอื่น ๆ เพื่อให้เกิดการระดมทุนทางสังคม และภูมิปัญญาท้องถิ่น สมาชิกมีเวลา แรงงานมีพอ มีการจัดการกลุ่มที่ดีเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมให้เกิดความต่อเนื่อง ยั่งยืน

3) กลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ได้แก่ กลุ่มแปรรูปน้ำมะพร้าว ผลอ่อน และกลุ่มแปรรูปผลผลิตมะพร้าวผลอ่อน

(1) กลุ่มแปรรูปน้ำมะพร้าวผลอ่อน

ประวัติความเป็นมา ความเป็นมาของกลุ่มแปรรูปมะพร้าวผลอ่อน เนื่องจากตำบลเกาะเต่ามีลักษณะภูมิประเทศเป็นพื้นที่ราบและลอนลูกคลื่น พื้นที่ส่วนใหญ่จัดอยู่ในโซนชายฝั่งทะเล ซึ่งเป็นเขตที่เหมาะสมต่อการปลูกมะพร้าวผลอ่อน พื้นที่ปลูกประมาณ 860 ไร่ ลักษณะการปลูกตามหัวไร่ปลายนา บริเวณที่อยู่อาศัย และปลูกแซมในพืชอื่น ผลผลิตประมาณ 130-160 ผล / ต้น เนื่องจากปลูกไว้ใช้กินเองแล้วยังมีเหลือ ต้องการเพิ่มมูลค่าผลผลิต และสนับสนุนให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นเพื่อแก้ปัญหาด้านราคาและตลาดเพื่อเสริมสร้างและกระตุ้น เศรษฐกิจระดับชุมชนชาวบ้าน จึงรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มเพื่อแปรรูปมะพร้าวผลอ่อน จึงเกิดกลุ่ม แปรรูปน้ำมะพร้าวผลอ่อน และพัฒนาชุมชน เป็นผู้สนับสนุน และช่วยเหลือในการแปรรูปมีจำนวนสมาชิก รวม 60 คน

(2) กลุ่มแปรรูปผลผลิตมะพร้าวผลอ่อน

ประวัติความเป็นมา ความเป็นมาของกลุ่มแปรรูปผลผลิตมะพร้าวผลอ่อน เนื่องจากตำบลเกาะเต่ามีลักษณะภูมิประเทศเป็นพื้นที่ราบและลอนลูกคลื่น พื้นที่ส่วนใหญ่จัดอยู่ในโซนชายฝั่งทะเล ซึ่งเป็นเขตที่เหมาะสมต่อการปลูกมะพร้าวผลอ่อน พื้นที่ปลูกประมาณ 860 ไร่ ลักษณะการปลูกตามหัวไร่ปลายนา บริเวณที่อยู่อาศัย และปลูกแซมในพืชอื่น ผลผลิตประมาณ 130 - 160 ผล / ต้น เนื่องจากปลูกไว้ใช้กินเองแล้วยังมีเหลือ ต้องการเพิ่มมูลค่าผลผลิต และสนับสนุนให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น เพื่อแก้ปัญหาด้านราคาและตลาด เพื่อเสริมสร้างและกระตุ้น เศรษฐกิจระดับชุมชน ชาวบ้านจึงรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มเพื่อแปรรูปมะพร้าวผลอ่อน จึงเกิดกลุ่มแปรรูปผลผลิตมะพร้าวผลอ่อนพัฒนาชุมชนเป็นผู้สนับสนุนและช่วยเหลือในการแปรรูป จำนวนสมาชิกรวม 60 คน

ทั้งกลุ่มแปรรูปน้ำมะพร้าวผลอ่อนและกลุ่มแปรรูปผลผลิตมะพร้าวผลอ่อน มีความคล้ายคลึงกันในเรื่องของประวัติ และความเป็นมา คือเนื่องจากตำบลเกาะเต่ามีลักษณะภูมิ

ประเทศ เป็นพื้นที่ราบและลอนลูกคลื่น พื้นที่ส่วนใหญ่จัดอยู่ในโซนชายฝั่งทะเล ซึ่งเป็นเขตที่เหมาะสมต่อการปลูกมะพร้าวผลอ่อน มีการดำเนินการของกลุ่ม ดังนี้

1) โครงสร้างของการบริหารกลุ่มแปรรูปน้ำมะพร้าวผลอ่อนและกลุ่มแปรรูปผลผลิต มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประกอบด้วย ประธาน เลขานุการ เภรัญญิก และคณะกรรมการ กฎและข้อบังคับให้สมาชิกกลุ่มต้องปฏิบัติต้องเป็นสัญชาติไทย มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ทุกคนเป็นบุคคลที่สนใจปลูกมะพร้าวผลอ่อนต้องจำหน่ายผลผลิตให้แก่กลุ่มต้องเป็นผู้อาศัยอยู่ในตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา การขาดคุณสมบัติการเป็นสมาชิกกลุ่ม 1) ถึงแก่กรรม 2) ลาออก หลังจากเป็นสมาชิกอยู่อย่างน้อย จำนวน 1 ปี 3) ถูกให้ออกโดยคณะกรรมการบริหารกลุ่ม กรณีไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับ หรือมติของที่ประชุม การออกจากตำแหน่งของคณะกรรมการ 1) ลาออก 2) ออกตามวาระ 3) ที่ประชุมไม่ไว้วางใจเป็นรายบุคคลและคณะสมาชิกกลุ่มเข้าชื่อ 2 ใน 3 ของสมาชิกทั้งหมด ยื่นถอดถอนเป็นรายบุคคลต่อคณะกรรมการและที่ปรึกษา ขาดจากคุณสมบัติความเป็นสมาชิก และมีรายชื่อตามสำเนาทะเบียนบ้านสมาชิกมีหุ้น หุ้นละ 10 บาท สมาชิก 1 คน ถือหุ้นได้อย่างน้อย 5 หุ้น และไม่เกิน 100 หุ้น

2) ความรับผิดชอบและหน้าที่กลุ่ม สมาชิกทุกคนจะต้องรับผิดชอบร่วมกันในการทำงานแต่ละคนมีหน้าที่ทำงานในกลุ่มต่างกันตามที่ได้รับมอบหมาย บริหารและดำเนินงานให้เป็นไปตามโครงการส่งเสริม และดำเนินกิจกรรมตามมติที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปี ควบคุมกำกับดูแลให้เป็นไปตามข้อบังคับ ให้การสนับสนุนงบประมาณ และความร่วมมือช่วยเหลือด้านการดำเนินงาน ให้คำแนะนำ ตรวจสอบดำเนินกิจกรรมต่อคณะกรรมการกลุ่ม เข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการกลุ่ม การแบ่งผลกำไรกลุ่ม จ่ายเงินปันผลแก่สมาชิกร้อยละ 40 จ่ายตามมูลค่าหุ้นร้อยละ 25 จ่ายตอบแทนกรรมการร้อยละ 30 เป็นทุนสำรองร้อยละ 10 และสวัสดิการอื่น ๆ ร้อยละ 20 ขณะนี้ทางกลุ่มมีเงินสะสมทั้งหมด ประมาณ 15,000 บาท กลุ่มมีสมาชิกเพื่อทำหน้าที่ปฏิบัติงานในการแปรรูปผลิตภัณฑ์มะพร้าวผลอ่อนประจำกลุ่มอยู่เป็นประจำ ได้เงินปันผลประจำปี เข้าร่วมประชุมใหญ่สามัญประจำปี ปฏิบัติตามข้อบังคับและคณะกรรมการกลุ่ม สวัสดิการด้านต่าง ๆ อันพึงได้ มีสิทธิขอข้อมูล การดำเนินงานของกลุ่ม

3) การซื้อมะพร้าวจากสมาชิกกลุ่ม โดยใช้มะพร้าวประมาณ 25 ลูกต่อวัน เหลือมะพร้าวอีกเป็นจำนวนมาก ทางกลุ่มคิดว่าจะนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อย่างอื่นต่อไป วัน เวลา ที่ใช้ในการผลิต คือ ทุก ๆ วันศุกร์ เวลา 09.00 น. – 15.00 น. กลุ่มมีความรู้ในการแปรรูปมะพร้าวผลอ่อนในเรื่องของน้ำมะพร้าว รูนมะพร้าว มะพร้าวแก้ว และทางกลุ่มไม่ได้ทำการทดลองทำผลิตภัณฑ์ชนิดอื่นเพราะขาดประสบการณ์

4) การสนับสนุน คือ ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบลเกาะเต่า อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา พัฒนาชุมชนจังหวัด ทางกลุ่มมีตลาดการแปรรูปมะพร้าวผลอ่อน 2 ชนิด คือน้ำมะพร้าว และวุ้นมะพร้าว ปัจจุบันทางกลุ่มไม่มีการการคิดค้น การแปรรูปผลิตภัณฑ์มะพร้าวผลอ่อนในรูปแบบอื่น ๆ เพราะว่ายังไม่มีความรู้เพิ่มเติมในการแปรรูปผลิตภัณฑ์

สรุปได้ว่า ศักยภาพของกลุ่มแปรรูปน้ำมะพร้าวผลอ่อนและกลุ่มแปรรูปผลผลิตมีโครงสร้างการบริหารกลุ่ม ความรับผิดชอบ และหน้าที่กลุ่ม และการซื้อมะพร้าวจากสมาชิกกลุ่มตลอดจนการสนับสนุนทั้งสองกลุ่มนี้จะมีความสอดคล้องถึงกันในเรื่องที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น

1.2.2 ศักยภาพชุมชน

- 1) มีวัตถุดิบ มีมะพร้าวผลอ่อนที่เป็นผลผลิตจากสวนมะพร้าวประมาณ 800 ไร่ ซึ่งมีผลตลอดปี
- 2) มีความรู้ มีประสบการณ์ในการแปรรูปมะพร้าวเป็นน้ำมะพร้าวผลอ่อนบรรจุถุงมะพร้าวแก้ว และวุ้นมะพร้าว
- 3) มีประสบการณ์ในการจำหน่ายตามร้านค้าในชุมชน

1.3. ปัญหาของกลุ่มแปรรูปน้ำมะพร้าวผลอ่อนและกลุ่มแปรรูปผลผลิตมะพร้าวผลอ่อนและชุมชนเกาะเต่า อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

1.3.1 ทางกลุ่มในการแปรรูปมะพร้าวผลอ่อนกลุ่มแปรรูปน้ำมะพร้าวผลอ่อน และกลุ่มแปรรูปผลผลิตมะพร้าวผลอ่อน มีประสบการณ์น้อย และขาดความรู้ในด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์มะพร้าวผลอ่อนให้สามารถเก็บไว้จำหน่ายได้นานและมีความหลากหลาย คือ ทำได้แต่น้ำมะพร้าวบรรจุถุง มะพร้าวแก้ว และวุ้นมะพร้าว

1.3.2 ในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์มะพร้าวผลอ่อน เนื่องจากสถานที่ในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์มีน้อย เพราะน้ำมะพร้าวผลอ่อนบรรจุถุง ต้องจำหน่ายในร้านที่มีตู้แช่

1.3.3 ขาดความรู้ในด้านการแปรรูปน้ำมะพร้าวผลอ่อนเป็นน้ำมะพร้าวบรรจุกระป๋อง

1.3.4 การแปรรูปน้ำมะพร้าวผลอ่อนบรรจุถุง จำหน่ายได้วันต่อวัน หรือต้องฝากแช่ตู้แช่ ตลาดมีจำกัด

1.3.5 มะพร้าวผลอ่อน ซึ่งเป็นวัตถุดิบมีมากและจำหน่ายได้ราคาต่ำ

1.3.6 ขาดแนวคิด และแนวทางเพิ่มมูลค่าให้กับมะพร้าวผลอ่อน ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

1.4 ความต้องการของกลุ่มแปรรูปน้ำมะพร้าวผลอ่อนและกลุ่มการแปรรูปผลผลิตมะพร้าวผลอ่อน และชุมชนเกาะเต่า อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

1.4.1 มีความต้องการที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์มะพร้าวผลอ่อนในรูปแบบอื่น ๆ อีกเพราะต้องการให้กลุ่มมีผลิตภัณฑ์มะพร้าวผลอ่อนที่หลากหลายรูปแบบ

1.4.2 มีความต้องการที่จะมีแนวทางในการพัฒนาการแปรรูปมะพร้าวผลอ่อน โดยต้องการการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ความรู้ ผู้เชี่ยวชาญ ทุน อุปกรณ์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.4.3 มีความต้องการให้หน่วยงานที่กลุ่มการแปรรูปน้ำมะพร้าวและกลุ่มแปรรูปผลผลิตมะพร้าวผลอ่อน ต้องการให้เข้ามาช่วยเหลือในการแปรรูปมะพร้าวผลอ่อน คือ องค์กรบริหารส่วนตำบล สำนักงานพัฒนาชุมชนศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบล

1.4.4 มีความต้องการเพิ่มชนิดของผลิตภัณฑ์มะพร้าวผลอ่อน เพิ่มเพราะว่า จะ ได้มีผลิตภัณฑ์มะพร้าวผลอ่อนใหม่ ๆ และทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นด้วย

1.4.5 มีความต้องการข้อเสนอแนะในการแปรรูปมะพร้าวผลอ่อน คือ ต้องการให้มีการจัดฝึกอบรมความรู้ความเข้าใจในเรื่องการแปรรูปมะพร้าวผลอ่อนให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลาย และมีประโยชน์ต่อคนในชุมชนและทำให้คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น

1.4.6 มีใช้ประโยชน์จากทรัพยากรให้คุ้มค่า

1.4.7 เพิ่มรายได้ เพิ่มผลผลิต ลดรายจ่ายในครัวเรือน

1.4.8 มีอาชีพเสริม

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลของชุมชนเกาะเต่า และกลุ่มแปรรูปน้ำมะพร้าวผลอ่อน และกลุ่มแปรรูปผลผลิตมะพร้าวผลอ่อน สรุปได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงศักยภาพ ปัญหา และความต้องการของกลุ่มแปรรูปน้ำมะพร้าวผลอ่อน และกลุ่มแปรรูปผลผลิตมะพร้าวผลอ่อน ของตำบลเกาะเต่า อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

ศักยภาพ	ปัญหา	ความต้องการ
- ทุนทรัพยากร - วัตถุดิบ - ทุนมนุษย์ - ภูมิปัญญา - ความรู้ - แรงงาน - ทุนทางสังคม - กลุ่ม - ความเชื่อความสามัคคี - ทุนเงิน - ทุน เงินทุน	- มะพร้าวผล - ราคาถูก - ขายไม่ได้ - น้ำมะพร้าวบรรจุถุง - ต้องมีผู้แช่ - ฐานมะพร้าว มะพร้าวแก้ว - ขายไม่ได้ - ขาดความรู้ในการแปรรูป - ขาดประสบการณ์ในการแปรรูป	- พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ หลากหลาย - เพิ่มรายได้ - เพื่อการผลิต - อาชีพเสริม - เพิ่มความรู้

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ศักยภาพ	ปัญหา	ความต้องการ
- ทุนของสมาชิกกลุ่ม		- ประสบการณ์ - แนวทางในการแปรรูป

จากตารางข้างต้น สามารถชี้ให้เห็นถึงศักยภาพ ปัญหา และความต้องการของกลุ่มแปรรูปน้ำมะพร้าวผลอ่อน และกลุ่มแปรรูปผลผลิตมะพร้าวผลอ่อนของ ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

2. แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์มะพร้าวผลอ่อนเป็นวิสาหกิจชุมชนของตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

2.1 เมื่อทราบข้อมูลชุมชน และศักยภาพปัญหา และความต้องการของชุมชน

ผู้วิจัยได้เข้าประชุมกลุ่มย่อย (Group Discussion) โดยมีผู้เข้าร่วม ประกอบด้วย ประธานกลุ่ม รองประธาน กรรมการกลุ่ม และสมาชิก ทั้งสิ้น 20 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการแปรรูปอาหาร โดยมีขั้นตอน ดังนี้

2.1.1 ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลที่ผู้วิจัยพบจากการศึกษาชุมชนและการสัมภาษณ์ตามรายละเอียดในตารางที่ 3

2.1.2 สมาชิกกลุ่มด้านสภาพ ปัญหา ความต้องการ และผู้เชี่ยวชาญร่วมวิเคราะห์ถึงแนวทางการพัฒนาโดยแบ่งเป็นประเด็นดังนี้

(1) การพัฒนาผลิตภัณฑ์เดิมให้มีคุณภาพสูงขึ้น ได้แก่ การพัฒนาน้ำมะพร้าวผลอ่อนบรรจุถุง เป็นการบรรจุกระป๋องผ่านการฆ่าเชื้อด้วยความร้อนสูง เพื่อให้เก็บได้โดยไม่ต้องแช่เย็นและสะดวกในการจำหน่าย การขนส่งและการขยายตลาด

(2) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชนิดใหม่ โดยใช้ศักยภาพของชุมชนเป็นฐานใช้มะพร้าวเป็นวัตถุดิบ ทักษะในการทำน้ำมะพร้าว และการแปรรูปอาหาร โดยมีผู้เชี่ยวชาญ และสมาชิกกลุ่มร่วมกันเสนอ ดังนี้ มะพร้าวแก้ว มะพร้าวอบน้ำผึ้ง ขนมะพร้าวปั่น ขนมะพร้าวหุง และเมี่ยงคำ

(3) ในระยะแรกที่ประชุมตกลงจะทำ 2 ชนิด คือมะพร้าวแก้ว และขนมะพร้าวหุง มะพร้าวแก้วทำเป็นแล้วจึงไม่ทำ และขนมะพร้าวหุง เป็นของใหม่ตลาดน่าจะสนใจมากกว่า และต้นทุนต่ำ

(4) ผู้เชี่ยวชาญได้ยกประเด็นของน้ำมะพร้าวที่เหลือมาเสนอต่อที่ประชุมว่า น่าจะทำประโยชน์ โดยตกลงว่าจะทำน้ำส้มสายชูหมัก

(5) ผู้วิจัยจัดให้มีการระดมความคิดเห็นเพิ่มเติม และอภิปรายความพร้อมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์

2.2 การพัฒนาเพื่อเป็นวิสาหกิจชุมชน

หลังจากการนำเสนอศักยภาพ ปัญหา และความต้องการของกลุ่มแล้ว สมาชิกกลุ่มได้อภิปราย และมีการสรุปผลว่า ควรใช้ประโยชน์จากเนื้อมะพร้าว และน้ำของมะพร้าวเพิ่มขึ้น เกิดผลผลิตชนิดใหม่ ซึ่งที่ประชุมมีความเห็นว่า ควรแปรรูปมะพร้าวผลอ่อนเป็นขนมบุหงาบุคะ เนื่องจากขนมบุหงาบุคะเป็นของใหม่ตลาดน่าสนใจและต้นทุนต่ำ ส่วนน้ำมะพร้าวที่เหลือนำมาทำน้ำส้มสายชูหมัก โดยผู้เชี่ยวชาญได้ให้คำแนะนำให้คำปรึกษา และฝึกอบรมสมาชิกกลุ่มในการทดลองพัฒนาผลิตภัณฑ์มะพร้าวผลอ่อน พร้อมกับสมาชิกที่ทำหน้าที่แปรรูปอยู่แล้วและสมาชิกที่สนใจได้ขอให้ผู้เชี่ยวชาญจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการ 2 ครั้ง ดังนี้

2.2.1 การอบรมทำขนมบุหงาบุคะ มีรายละเอียด ดังนี้

(1) ขึ้นเตรียมวัตถุดิบและอุปกรณ์ ได้แก่ มะพร้าวแก่ น้ำตาลทราย แป้งข้าวเหนียว เกลือ สีจากดอกอัญชัน ใบเตย และน้ำฟาง (น้ำอูทัยทิพย์) กระทะทอง ทัพพี ที่ขูดมะพร้าว เตา ถาด ตระแกรงร่อนแป้ง ตะหลิว ถ่าน

(2) ขั้นตอนในการทำขนมบุหงาบุคะ โดยมีส่วนผสมดังนี้ มะพร้าว น้ำตาลทรายขาว กวนเป็นไส้ แป้งข้าวเหนียว เกลือ น้ำผสมสีดอกอัญชัน ใบเตย และน้ำฟาง แล้วนำมาผสมนวดเข้าด้วยกันตั้งไฟอ่อน ๆ แล้วนำแป้งมาร่อนในกระทะจนแป้งสุก นำไส้มาใส่ แล้วพับไปพับมา ลีด้านจนได้ขนมเป็นรูปแบบที่เหมาะสม แล้วนำขึ้นจากกระทะนำมาวางในถาดแล้วบรรจุใส่ถุง

(3) ขั้นตอนในการบรรจุถุง เตรียมถุงใส่ขนมประมาณ 5 ชิ้น บรรจุให้เรียบร้อยพร้อมที่จะจำหน่าย

2.2.2 การอบรมการทำน้ำส้มสายชูหมักจากน้ำมะพร้าว

(1) ขึ้นเตรียมวัตถุดิบและวัสดุอุปกรณ์ ได้แก่ น้ำมะพร้าวที่เหลือได้จากการทำขนม น้ำตาลทราย หัวน้ำส้ม ขวดโหล

(2) ขั้นตอนในการทำ ประกอบด้วยส่วนผสมดังนี้ น้ำมะพร้าว เชื้อหัวน้ำส้ม จากน้ำส้มสายชูหมักจากน้ำตาลโตนด น้ำตาลทรายขาว แล้วนำมาผสมกันในขวดโหลทิ้งไว้ประมาณ 15 วัน ปิดฝาให้เรียบร้อยแล้วนำออก มาชิมให้ได้รสชาติมีความเปรี้ยวที่พอเหมาะแล้วนำมาบรรจุขวด

(3) ขั้นตอนการบรรจุขวด นำขวดขาวใสมาใส่น้ำส้มสายชูที่หมักไว้ แล้วก็ปิดฝาพร้อมจำหน่าย

หลังจากทำการทดลองเสร็จแล้ว สมาชิกกลุ่มก็ได้ประเมินการทดลองโดยใช้แบบประเมินดังต่อไปนี้

2.3 ประเมินความพึงพอใจของสมาชิกผู้เข้าร่วมรับการฝึกอบรมมาเป็นเวลา 2 วัน เรื่องการแปรรูปขนมขงหนุหงาขงและน้ำส้มสายชูหมักใน 3 ประเด็น ได้แก่ คุณภาพของผลิตภัณฑ์ ความเข้มแข็งของกลุ่ม และคุณสมบัติของวิสาหกิจชุมชนเชิงปริมาณ

ตารางที่ 4 ความพึงพอใจผลิตภัณฑ์ที่มีความเหมาะสม ผลิตภัณฑ์ที่มีรูปแบบที่เหมาะสมผลิตภัณฑ์มีรสชาติถูกปาก สีและกลิ่นผลิตภัณฑ์เหมาะสม ผลิตภัณฑ์ถูกหลักอนามัย ส่วนผสมคงที่ผลิตภัณฑ์มีความปลอดภัย และบรรจุภัณฑ์สวยงาม

คุณภาพของผลิตภัณฑ์	ระดับความพึงพอใจ (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย		ระดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	S.D	
1. ผลิตภัณฑ์ที่มีความเหมาะสม	6	6	5	3	-	3.75	1.07	มาก
2. ผลิตภัณฑ์ที่มีรูปแบบที่เหมาะสม	3	6	8	3	-	3.45	.94	มาก
3. ผลิตภัณฑ์มีรสชาติถูกปาก	7	6	5	1	1	3.85	1.14	มาก
4. สีและกลิ่นผลิตภัณฑ์เหมาะสม	3	3	10	2	2	3.15	1.14	ปานกลาง
5. ผลิตภัณฑ์ถูกหลักอนามัย	8	10	2	-	-	4.30	.66	มากที่สุด
6. ส่วนผสมคงที่	7	4	4	5	-	3.65	1.23	มาก
7. ผลิตภัณฑ์มีความปลอดภัย	10	7	2	1	-	4.30	.86	มากที่สุด
8. บรรจุภัณฑ์สวยงาม	6	2	7	5	-	3.45	1.19	มาก
รวม	50	44	43	20	3	3.74	1.03	มาก

จากตารางที่ 4 ความพึงพอใจด้านคุณภาพของผลิตภัณฑ์ พบว่า สมาชิกกลุ่มมีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์ถูกหลักอนามัย มีความพึงพอใจมากที่สุด ค่าเฉลี่ยคิดเป็น 4.30 ผลิตภัณฑ์มีความปลอดภัย มีความพึงพอใจมากที่สุด ค่าเฉลี่ยคิดเป็น 4.30 ผลิตภัณฑ์มีรสชาติถูกปาก มีความพึงพอใจมากที่สุด ค่าเฉลี่ยคิดเป็น 3.85 ผลิตภัณฑ์มีความเหมาะสม มีความพึงพอใจมากที่สุด ค่าเฉลี่ยคิดเป็น 3.75 ผลิตภัณฑ์มีส่วนผสมคงที่มีความพอใจปานกลางค่าเฉลี่ยคิดเป็น 3.65 รูปแบบที่เหมาะสม มีความพึงพอใจมากที่สุด ค่าเฉลี่ยคิดเป็น 3.45 บรรจุกฎหมายสวยงาม มีความพึงพอใจปานกลาง ค่าเฉลี่ยคิดเป็น 3.45 ดีและกลิ่นผลิตภัณฑ์เหมาะสม มีความพึงพอใจปานกลาง ค่าเฉลี่ยคิดเป็น 3.15

ตารางที่ 5 ความพึงพอใจคณะกรรมการกลุ่ม กติกา กลุ่ม กองทุนกลุ่ม และสมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วม

ความเข้มแข็ง ของกลุ่ม	ระดับความพึงพอใจ (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย \bar{X}	S.D	ระดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
9. คณะกรรมการกลุ่ม	7	5	4	3	1	3.70	1.26	มาก
10. กติกา กลุ่ม	3	6	5	3	3	3.15	1.31	ปานกลาง
11. กองทุนกลุ่ม	3	5	7	3	2	3.20	1.20	ปานกลาง
12. สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วม	8	3	2	7	-	3.60	1.35	มาก
รวม	21	19	18	16	6	3.41	1.28	มาก

จากตารางที่ 5 ความพึงพอใจด้านการบริหารกลุ่มพบว่าสมาชิกกลุ่มมีความพึงพอใจในเรื่อง คณะกรรมการกลุ่ม มีความพึงพอใจปานกลาง ค่าเฉลี่ยคิดเป็น 3.70 รองลงมาในเรื่อง สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมมีความพึงพอใจ มากค่าเฉลี่ยคิดเป็น 3.60 กองทุนกลุ่ม มีความพึงพอใจปานกลาง ค่าเฉลี่ยคิดเป็น 3.20 และกติกา กลุ่มความพึงพอใจปานกลาง ค่าเฉลี่ยคิดเป็น 3.15

ตารางที่ 6 ความพึงพอใจภูมิปัญญาในชุมชน ดำเนินการด้วยหลักสามัคคีธรรม เน้นกระบวนการเรียนรู้ในการดำเนินงาน สามารถนำผลิตภัณฑ์มาใช้บริโภคในครอบครัว ผลิตภัณฑ์สามารถสนองความต้องการของชุมชนได้ และสามารถนำผลิตภัณฑ์ให้ก้าวหน้าเป็นธุรกิจและวิสาหกิจชุมชนได้

คุณสมบัติ ของ วิสาหกิจชุมชน	ระดับความพึงพอใจ (จำนวน / ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย		ระดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	\bar{X}	S.D	
13. ภูมิปัญญา ในชุมชน	3	3	10	2	2	3.15	1.14	ปานกลาง
14. ดำเนินการ ด้วยหลักสามัคคีธรรม	4	5	5	4	2	3.25	1.29	ปานกลาง
15. เน้นกระบวนการ เรียนรู้ในการดำเนิน งาน	5	5	6	3	1	3.50	1.19	มาก
16. สามารถนำ ผลิตภัณฑ์มาใช้บริโภค ในครอบครัว	9	4	6	1	-	4.05	1.00	มาก
17. ผลิตภัณฑ์สามารถ สนองความต้องการ ของชุมชนได้	8	7	2	3	-	4.00	1.08	มาก
18. สามารถนำ ผลิตภัณฑ์ให้ก้าวหน้า เป็นธุรกิจ และ วิสาหกิจชุมชนได้	7	7	4	2	-	3.95	1.00	มาก
รวม	36	31	33	15	5	3.65	1.12	มาก

จากตารางที่ 6 ความพึงพอใจคุณสมบัติของวิสาหกิจชุมชนพบว่า สมาชิกกลุ่มมีความพึงพอใจสามารถนำผลิตภัณฑ์มาใช้บริโภคในครอบครัวมีความพึงพอใจมาก ค่าเฉลี่ยคิดเป็น 4.05 ผลิตภัณฑ์สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนได้มีความพึงพอใจมาก ค่าเฉลี่ยคิดเป็น 4.00 สามารถนำผลิตภัณฑ์ให้ก้าวหน้าเป็นธุรกิจและวิสาหกิจชุมชนได้ มีความพึงพอใจมาก ค่าเฉลี่ยคิดเป็น 3.95 เน้นกระบวนการเรียนรู้ในการดำเนินงาน มีความพึงพอใจมาก ค่าเฉลี่ยคิดเป็น 3.50

รองลงมา ดำเนินการด้วยหลักสามัคคีธรรม มีความพึงพอใจปานกลาง ค่าเฉลี่ยคิดเป็น 3.25 และ ภูมิปัญญาในชุมชน มีความพึงพอใจปานกลาง ค่าเฉลี่ยคิดเป็น 3.15

2.4 การเปรียบเทียบราคาผลผลิต

หลังจากประเมินความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มแปรรูปมะพร้าวผลอ่อนก็ทำการเปรียบเทียบมูลค่าและประโยชน์ที่เพิ่มขึ้น

ต้นทุนของขนมบุหงาบูดะ

มะพร้าว 5 ผล	ราคา	15.00 บาท
น้ำตาล 2 กก.	ราคา	40.00 บาท
ถ่าน 3 กก.	ราคา	30.00 บาท
แป้งข้าวเหนียว 1 กก.	ราคา	20.00 บาท
เกลือ 2 ช้อนชา	ราคา	00.50 สตางค์
ถุงใส่	ราคา	5.00 บาท
สีผสมอาหาร	ราคา	5.00 บาท
รวม		125.50 บาท

หมายเหตุ : ทำขนมบุหงาบูดะ 1 ชุด ได้ 200 ชิ้น ขายได้ 400 บาท หักต้นทุน 125.50 บาท
หักค่าขาย 80 บาท คงเหลือ 194.50 บาท

ต้นทุนของน้ำส้มสายชู

น้ำมะพร้าว 5 ผล		
หัวน้ำส้ม 1/2 กก.	ราคา	10.00 บาท
น้ำตาลทราย 1/2 กก.	ราคา	5.00 บาท
ขวด 3 ใบ	ราคา	3.00 บาท
รวม		18.00 บาท

หมายเหตุ : ทำน้ำส้มสายชูหมัก 1 ครั้ง ได้ 3 ขวด ขวดละ 15 บาท ได้ 45 บาท
หักต้นทุน 18 บาท หักค่าขาย 9 บาท คงเหลือ 18 บาท

ตารางที่ 7 แสดงการเปรียบเทียบผลผลิตมะพร้าวผลอ่อน

รายการ	ราคา (บาท)		กำไร
	ก่อนแปรรูป	แปรรูป	(ราคาขาย-ต้นทุน)
ขนมบุหงาทุเด - มะพร้าวผลอ่อน 5 ผล (น้ำตาล 2 กก. ถ่าน 3 กก. แป้งข้าวเหนียว 1 กก. เกลือ 2 ช้อนชา ถูงใส่ สีส้มอาหาร คิดเป็นเงิน 125.50 บาท)	15	320	$320-125.50=194.50$
น้ำส้มสายชู - มะพร้าวผลอ่อน 5 ผล (หัวน้ำส้ม 1/2 กก. น้ำตาลทราย 1/2 กก. ขวด 3 ใบ คิดเป็นเงิน 18.00 บาท)	-	36	$36-18=18$
รวม	15	356	$194.50+18=212.50$

หมายเหตุ * มะพร้าวผลอ่อน 5 ผล สามารถแปรรูปเป็นขนมบุหงาทุเดและน้ำส้มสายชูหมักได้
 กำไรเพิ่มขึ้น 212.50 บาท เฉลี่ยผลละ 42.50 บาท
 * จากการแปรรูปมะพร้าวผลอ่อนเป็นขนมบุหงาทุเดและน้ำส้มสายชูหมักทำให้มี
 กำไรเพิ่มขึ้น จากเดิมมะพร้าวขายผลละ 3 บาท นำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์
 สามารถเพิ่มกำไรเป็นผลละ 42.50 บาท

2.5 สรุปแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์มะพร้าวผลอ่อนที่เหมาะสม

แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์มะพร้าวผลอ่อน ที่เหมาะสม พบว่า กลุ่มให้ความสนใจ
 การพัฒนาผลิตภัณฑ์มะพร้าวผลอ่อนที่แปรรูป เป็นขนมบุหงาทุเด และน้ำส้มสายชูหมัก
 โดยการกระตุ้นให้สมาชิกกลุ่มเกิดพลังความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหามะพร้าวผลอ่อน
 ราคาตกต่ำ โดยได้แนวทางการแปรรูปทั้งสองอย่างเป็นรูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนา เพื่อเป็น
 วิสาหกิจชุมชนต่อไป มีรายละเอียดดังนี้ สามารถนำผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการทดลอง นำมาใช้ใน
 ครอบครัว และทำให้ครอบครัวพึ่งตนเองได้ และมีรายได้เพิ่ม สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ชุมชนได้
 บริโภคในชุมชนได้ และเครือข่ายเพื่อสนองความต้องการของชุมชน สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ของ

ชุมชนให้เป็นธุรกิจเพื่อพัฒนาเป็นวิสาหกิจชุมชนขนาดเล็ก และขนาดกลางเพื่อจำหน่ายในประเทศ และส่งออก และอาจจะเป็นวิสาหกิจชุมชนได้ในโอกาสต่อไป

2.6 การประเมินของระดับวิสาหกิจชุมชน

แบบประเมินผู้วิจัยได้ดัดแปลงมาจากแบบประเมินของ (กรมการพัฒนาชุมชน 2546 : 5-6) จัดระดับการดำเนินการของวิสาหกิจชุมชนโดยใช้เป้าหมายของผลผลิตของวิสาหกิจชุมชนเป็นเกณฑ์ 3 ระดับ ดังนี้

1. วิสาหกิจชุมชนระดับพื้นฐาน ได้แก่ วิสาหกิจที่มีการประกอบการเพื่อให้เกิดผลผลิตที่จะนำไปกินไปใช้ได้อย่างพออยู่พอกิน มุ่งเน้นการลดรายจ่าย ทั้งระดับครัวเรือนและชุมชน
2. วิสาหกิจชุมชนระดับพัฒนา ได้แก่ วิสาหกิจที่มีการประกอบการ เพื่อให้เกิดผลผลิตมีพอกินพอใช้เพื่อการลดรายจ่ายและมีส่วนเหลือสามารถนำไปแบ่งปัน แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายให้เกิดรายได้เพิ่ม นำไปสู่การอยู่ดีกินดี ของครัวเรือน ชุมชน และระหว่างชุมชน
3. วิสาหกิจชุมชนระดับก้าวหน้า ได้แก่ วิสาหกิจที่มีการประกอบการมุ่งสู่การเพิ่มรายได้สู่การขยายการลงทุน ลดการนำเข้า เพิ่มการส่งออกของผลิตภัณฑ์ ขยายกิจการขณะเดียวกันก็สามารถจัดสรรผลกำไร เพื่อสวัสดิการของชุมชนหรือเพื่อกิจกรรมสาธารณประโยชน์ สร้างความมั่งมี ศรีสุข ของครัวเรือน ชุมชน ขยายไปถึงระหว่างชุมชน และนำไปสู่การเป็นวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมต่อไป

การพัฒนาผลิตภัณฑ์มะพร้าวผลอ่อนของ ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา จากการประเมินของระดับวิสาหกิจชุมชนจัดอยู่ในระดับ 1 คือ วิสาหกิจระดับพื้นฐาน ได้แก่ วิสาหกิจที่มีการประกอบการ เพื่อให้เกิดผลที่จะนำไปกินไปใช้ได้อย่างพออยู่พอกิน มุ่งเน้นการลดรายจ่าย ทั้งระดับครัวเรือนและชุมชน เนื่องจาก ได้สัมภาษณ์ ประธานกลุ่มแปรรูปผลผลิตว่าได้ทดลอง ขนมอบางบุงคะ เนื่องใน โอกาสวันสำคัญของศาสนาอิสลาม คือ วันถือศีลอด (25 กันยายน 2549) ได้แจกจ่ายเพื่อนบ้านรับประทาน และน้ำส้มสายชูหมัก ได้มีสมาชิกกลุ่ม ได้ทดลองทำกินเอง ในครอบครัวเมื่อวันที่ 12 กันยายน 2549 และอาจจะพัฒนาต่อไปเป็นระดับ 2 ได้ คือ วิสาหกิจชุมชนระดับพัฒนา ได้แก่ วิสาหกิจที่มีการประกอบการเพื่อให้เกิดผลผลิตมีพอกินพอใช้เพื่อลดรายจ่ายและมีส่วนเหลือสามารถนำไปแบ่งปัน แลกเปลี่ยน หรือจำหน่ายให้เกิดรายได้เพิ่ม นำไปสู่การอยู่ดีกินดี ของครัวเรือน ชุมชน และระหว่างชุมชน เพราะว่า คุณภาพผลิตภัณฑ์มีความพึงพอใจมาก (3.74) คุณสมบัติวิสาหกิจชุมชนมีความพึงพอใจมาก (3.65) และความเข้มแข็งของกลุ่มมีความพึงพอใจมาก (3.41)

สรุป การส่งเสริมการแปรรูปมะพร้าวผลอ่อนให้มีการเพิ่มชนิดของผลิตภัณฑ์และการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจวัฒนธรรมเพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของตำบลเกาะเต่า อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา สามารถเป็นแนวทางในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนต่อไปในอนาคต

